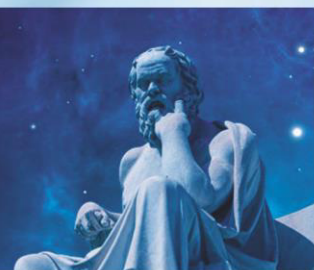

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ПЕРЕЯСЛАВ-ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ»

ГУМАНІТАРНИЙ ПРОСТІР НАУКИ: ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ

2 березня 2020 р.

Переяслав

№26

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди»

Рада молодих учених університету

Матеріали
XXVI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
«Гуманітарний простір науки: досвід та перспективи»

2 березня 2020 року

Збірник наукових праць

Переяслав– 2020

ГОСУДАРСТВЕННОЕ ВЫСШЕЕ УЧЕБНОЕ ЗАВЕДЕНИЕ
«Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет
имени Григория Сковороды »

STATE HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENT
«Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical
University»

Совет молодых ученых университета
Council of young scientists of the University

Материалы
XXVI Международной научно-практической интернет-конференции
«Гуманитарное пространство науки: опыт и перспективы»
2 марта 2020 года

Materials
Of the XXVI International scientific and practical Internet-conference
«Humanitarian space of science: experience and prospects»
March 2, 2020

Сборник научных трудов
Collection of the scientific materials

Переяслав – 2020
Pereiaslav – 2020

УДК 001**Г 94**

«Гуманітарний простір науки: досвід та перспективи»: зб. Матеріалів XXVI Міжнарод. наук. практ. інтернет-конф., 2 березня 2020 р. – Переяслав, 2020. – Вип. 26. – 248 с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Коцур В.П. – доктор історичних наук, професор, академік НАПН України, ректор ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»;

Енсенів К.А. – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник Інституту історії держави КН МОН Республіки Казахстан;

Лукашевич О.М. – кандидат історичних наук, доцент кафедри історії та культури України ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», генеральний директор Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав»;

Рик С.М. – кандидат філософських наук, доцент, проректор з наукової роботи ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»;

Коцур В.В. – кандидат політичних наук, голова Ради молодих учених університету;

Гайдаєнко І.В. – кандидат історичних наук, учений секретар Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав», секретар Ради молодих учених університету;

Вовкодав С.М. – завідувачий науково-дослідного сектора «Музей космоса» Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав»;

Лукашевич Ю.Л. – старший викладач кафедри професійної освіти ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»;

Вовкодав В.О. – молодший науковий співробітник науково-методичного відділу охорони культурної спадщини Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав», відповідальний секретар редакційної колегії.

ISSN 2523-4900

© Рада молодих учених університету

© ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

«Гуманитарное пространство науки: опыт и перспективы»: сб. материалов 26 Междунар. научн.-практ. интернет-конф., 2 марта 2020 г. – Переяслав, 2020. – Вып. 26. – 248 с.

«Humanitarian space of science: experience and prospects»: materials of the 24-nd scientific-practical. Internet Conf., March 2, 2020 – Pereiaslav, 2020. – Vol. 26 – 248 Pages.

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Коцур В.П. – доктор исторических наук, профессор, академик НАПН Украины, ректор ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды»;

Енсенов К.А. – кандидат исторических наук, старший научный сотрудник Института истории государства КН МОН Республики Казахстан;

Лукашевич О.М. – кандидат исторических наук, доцент кафедры истории и культуры Украины ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий ГПУ имени Григория Сковороды», генеральный директор Национального историко-этнографического заповедника «Переяслав»;

Рык С.Н. – кандидат философских наук, доцент, проректор по научной работе ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды»;

Коцур В.В. – кандидат политических наук, председатель Совета молодых ученых университета;

Гайдаенко И.В. – кандидат исторических наук, ученый секретарь Национального историко-этнографического заповедника «Переяслав», секретарь Совета молодых ученых университета;

Вовкодав С.М. – заведующий научно-исследовательского сектора «Музей космоса» Национального историко-этнографического заповедника «Переяслав»;

Лукашевич Ю.Л. – старший преподаватель кафедры профессионального образования ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды»;

Вовкодав В.А. – младший научный сотрудник научно-методического отдела охраны культурного наследия Национального историко-этнографического заповедника «Переяслав», ответственный секретарь редакционной коллегии.

EDITORIAL BOARD:

Kotsur V. – Doctor of History, professor, academician of the NAPS of Ukraine, Rector of the State Higher Educational Establishment «Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University»;

Ensenov K. – Candidate of History, senior research worked of the Institute of History of State KH MES of the Republic of Kazakhstan;

Lukashevich O. – Candidate of History, assistant professor of the Department of the Ukrainian History and Culture «Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University», General Director of the National Historical and Ethnographic Reserve «Pereiaslav»;

Ryk S. – Candidate of Philosophy, assistant professor, vice-rector for scientific work «Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University»;

Kotsur V. – Candidate of Political Sciences, chairman of the Council of Young Scientists of the University;

Gaidaenko I. – Candidate of History, Scientific Secretary of the National Historical and Ethnographic Reserve «Pereiaslav», Secretary of Council of Young Scientists of the University;

Vovkodav S. – Head of the research sector «Space Museum» National Historical and Ethnographic Reserve «Pereiaslav»;

Lukashevich Y. – Senior lecturer of the Professional Education department of the «Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University»;

Vovkodav V. – Junior research worked of the National Historical and Ethnographic Reserve «Pereiaslav», Executive Secretary.

ISSN 2523-4900

©Совет молодых ученых университета
©ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий
государственный педагогический университет имени
Григория Сковороды»

©Council of young scientists of the University
©STATE HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENT
«Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhorii Skovoroda
State Pedagogical University»

Анжела Пасічніченко

ПСИХОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА ЯК ЧИННИК УСПІШНОЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ ЗАКЛАДУ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ 202

СЕКЦІЯ: СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

Баўыржан Алимбаев, Арысланбек Муратов

УЙ ШАРОИТИДА ПАРРАНДА САҚЛАШ ГИГИЕНАСИ 205

Анна Дерман, Алина Мезяк

СОСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМЫ ПТИЦЕВОДСТВА В БЕЛАРУСИ 208

Амангелди Мамбетназаров, Бахытгул Халмуратова,

Ажсинияз Берданов, Гулайхан Ембергенова, Дурдана Жумамуратова

ЎТЉОҚЛИ-АЛЉОВИАЛ ТУПРОҚЛАРИНИНГ АГРОКИМЁВИЙ
ХОССАЛАРИНИ ЎРГАНИШ 212

СЕКЦІЯ: ТУРИЗМ

Діна Євсєєва

АПШТУРИЗМ – ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМОК РОЗВИТКУ
ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ 214

СЕКЦІЯ: ФІЛОЛОГІЯ

Ақтомы Сұраған, Қуаныш Ерғалиев, Самал Ерғалиева

ҚАЗАҚ МАҚАЛ-МӘТЕЛДЕРІНІҢ ГЕНДЕРЛІК СИПАТЫ 220

Indira Kalelova, Arai Kairoldina, Zhanat Kalelova

TEACHING LISTENING IN EFL CLASSROOM 223

Ольга Новікова

ФУНКЦІЙНО-СЕМАНТИЧНЕ ВИРАЖЕННЯ КОНСТРУКЦІЇ З
ПАРАЛЕЛЬНИМИ ЧЛЕНАМИ 228

СЕКЦІЯ: ЮРИДИЧНІ НАУКИ

Роксоляна Голубка

СЕМЕН ДЕСНИЦЬКИЙ – ЗАСНОВНИК УКРАЇНСЬКОЇ
ЮРИСПРУДЕНЦІЇ 233

Аліна Дерманська

НОРМАТИВНІ АКТИ ЩОДО РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВ
НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН В УКРАЇНІ 236

Олександра Засоба

ОСОБЛИВОСТІ ЮРИДИЧНОЇ ЛІНГВІСТИКИ 239

УДК:502.7+631.8

*Амангелди Мамбетназаров, Бахытгул Халмуратова,
Ажинияз Берданов, Гулайхан Ембергенова, Дурдана Жумамуратова
(Нукус, Узбекистан)*

ЎТЛОҚЛИ-АЛЛЮВИАЛ ТУПРОҚЛАРИНИНГ АГРОКИМЁВИЙ ХОССАЛАРИНИ ЎРГАНИШ

Орол бўйи ҳудудида жойлашган Қорақалпоғистон Республикаси сўнги вақтларда экин майдонларининг деградацияга учраши, сув танқислиги, шўрланиши, агрокимёвий хоссаларининг ўзгариши, тузли чанг бўранлари содир бўлиши ва бошқа кўлаб табиий офатлар тез-тез такрорланиши туфайли ерларнинг экологик ва мелiorатив ҳолатига таъсир этмоқда.

Таянч сўзлар: сувли эритма, қуруқ қолдиқ, зарарли тузлар, шўрланиш

The Republic of Karakalpakstan, located in the Aral Sea region, has recently been affected by the environmental and land reclamation of arable lands due to the degradation of arable land, water shortages, salinization, changes in agrochemical properties, salt dust storms and many other natural disasters.

Key words: water solution, dry the residue, harmful salts salinity.

Тупроқда асосан эрувчи тузларнинг таркибини аниқлашнинг энг кенг тарқалган усул бу тупроқларнинг сувли эритмасини таҳлил қилишдир. Сувли эритмада қуруқ қолдиқ, HCO_3 , Cl , SO_4 , Na , Mg , K , Ca аниқланди ҳамда зарарли ва зарарсиз тузлар ҳисобланади. Зарарли тузларга NaCl , Na_2SO_4 , MgSO_4 ва зарарсиз тузларга $\text{Ca}(\text{HCO}_3)_2$, CaSO_4 киради.

Шўрланиш билан бир қаторда Қорақалпоғистон Республикаси сув танқислигидан ҳам азият чекаётган ҳудудлардан бири эканлиги ҳеч кимга сир эмас. Бу экологик муаммолар ўз навбатида қишлоқ хўжалиги экинларидан олинadиган ҳосилдорликга ҳам ўз таъсирини ўтказмоқда. Кўп йиллик тупроқ балл бонитетлари ўрганишни таҳлил қилинганда Кегейли тумани суғориладиган ерлари балл бонитети кейинги 10 йилда 43 баллдан 39 баллга пасайган. Шунинг билан бирга кучсиз шўрланган ерлар майдони камайиб, ўртача ва кучли шўрланган ерлар майдонлари ортмоқда. Бу борада тупроқларнинг шўрланиш ҳолати, тузлар таркибининг ўзгаришини тўғри тавсифлаш ва улар ўртасидаги ўзаро боғлиқлиқни аниқлаш, тупроқ жараёнларини бошқариш шўр ерлардан оқилона фойдаланиш ва салбий омилларни олдини олишга қаратилган мақбул агромелiorатив талабларни ишлаб чиқишда муҳим аҳамият касб этади.

Тадқиқот натижалари: Қорақалпоғистон Республикаси Кегейли тумани фермер хўжалиги ерларида 2019 йилда дала тажрибалари ўтказилди. Дала тажрибалари ўтказилган даврда қўйидагича кузатишлар ва таҳлиллар олиб борилди. Олинган тупроқ намуналарини лаборатория шароитида ўрганганимизда 0-30 см тупроқ қатламида қуруқ қолдиқ 0,387 %, 0-50 см-0,359%, 0-70 см-0,337%, 0-100 см-0,352 % ни ташкил этган бўлса, умумий тузлар миқдори 0-30 см тупроқ қатламида 0,293%, 0-50 см-0,291%, 0-70 см-0,276%, 0-100 см-0,283% бўлди. Амал даври охирида бўлса 0-30 см тупроқ

катламида куруқ колдик 0,553 %, 0-50 см-0,632 %, 0-70 см-0,860%, 0-100 см - 0,859 % ни ташкил этган бўлса, умумий тузлар микдори 0-30 см тупрок катламида 0,524%, 0-50 см-0,597%, 0-70 см-0,815%, 0-100 см-0,814% бўлди.

Хулоса. Хулоса ўрнида шуни айтиш жоизки Қорақалпоғистон Республикаси Кегейли тумани фермер хўжалиги ерларида 2019 йилда ўтказилган дала тажрибаларига кўра амал даври охирига келиб куруқ колдик ва умумий тузлар микдори ортганлиги аниқланди. Бунинг асосий сабаби суғоришлар сони ва меъёрига боғлиқ эканлиги маълум бўлди. Шунинг учун суғориш меъёрига эътибор бериш зарур.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Мамбетназаров А.Б., Авлиёкулов М.А., Мамбетназаров Б.С. Қорақалпоғистон суғориладиган ерларини микрогидромул районлаштириш ва ғўзани суғориш истикболлари. Монография. Тошкент. – Навруз. 2019. – Б. 28–29.
2. Дала тажрибаларини ўтказиш услублари ЎзПТИ. – Тошкент, 2007. – Б. 1–146.
3. Ахмедов А., Кўзиев Р., Турдалев Ж. Шўр ювишни илмий асосда ташкил этиш. – «Агро илм» журнали. – №1 (45), 2017. – Б. 71–73.